

1. מבוא – החיים בעולם משתנה (2 ש')

פרקי לימוד	מוקדי הוראה והצעות לסוגיות מרכזיות	דוגמאות לפיתוח כישורי למידה וחשיבה	מושגים	הערות והמלצות
פתיח - תמורות בתחומי חיים שונים וביטוי במרחב	עולם משתנה : -התפתחות התחבורה ומהפכת המידע והתקשורת גורמים להתפשטות שינויים במרחב - העולם הופך ל"כפר גלובלי". - מהפכות חברתיות ופוליטיות ומשברים כלכליים מתפשטים בעולם- אפקט דומינו. (לדוגמה: המשבר הכלכלי של שנת 2008 שגרם להתמוטטות כלכלית של מדינות רבות, מהפכות שלטון בעולם הערבי, המהפכה החברתית בישראל, טרור גלובלי) תהליכי פיתוח יוצרים שינויים בנוף (לדוגמה: תהליך המדבור, שינויים בקו החוף) - ה"נופים הטבעיים" בעולם המשתנה הולכים ומתמעטים ולעומתם הנופים מעשי ידי אדם תופסים נפח גדול יותר.	השוואה והסקת מסקנות זיהוי מידע מסוגות שונות של טקסטים (תמונות, מפות, טבלאות ותרשימים) על מורכבות אוכלוסיית העולם. זיהוי והבנת הקשר בין מגוון האנשים בעולם ובין היווצרות מגוון נופים אנושיים. -השוואה בין האוכלוסייה בעבר וכיום וביטויים המרחבי של השינויים. -הבנת מטרת ההשוואה כפתיחה לנושא. העלאת מגוון נקודות מבט -השקפה על ופרוש של השינויים במרחב -העלאת מגוון נקודות מבט ביחס לשינויים בתחומי החיים השונים- לדוגמה: עלייה ברמת המינוע מאפשרת ניידות מחד וגורמת לבעיות סביבתיות מאידך.		-מומלץ להביא דוגמאות של "לפני" ו"אחרי" בתחומים שונים. התהליכים והמושגים המוצגים בפתיח הינם חשיפה ראשונית ואין הכוונה ללמדם כאן.

2. גלובליזציה מעצימה שינויים בעולם (9 שעות)

פרקי לימוד	מוקדי הוראה והצעות לסוגיות מרכזיות	דוגמאות לפיתוח כישורי למידה וחשיבה	מושגים	הערות והמלצות
1. פתיח – ביטוי תהליך הגלובליזציה במרחב (1 ש')	תהליכי הגלובליזציה והפיכת העולם ל"כפר גלובלי" יוצרים נופים אנושיים דומים - נופים גלובליים דוגמאות: • סניפים של חברות רב לאומיות המפוזרים בכל העולם ומבטאים	השוואה ומיון -הבחנה בדמיון ובשוני של סוגי הנופים השונים ומיונם לתחומים שונים: כלכלה, תרבות, חברה וסביבה כלי מחקר- תצפית - "יציאה לשטח", זיהוי תופעות במרחב ודיווח על תופעה הקשורה בביטויי האחדה תרבותית במרחב הקרוב ללומדים.	גלובליזציה, כפר גלובלי, נוף טבעי, נוף אנושי, נוף גלובלי, חברה רב לאומית/ תאגיד, פארק	

	מדע,	- הבנת חשיבות התצפית להצגת מצב מסוים ושלשם כך יש לדייק בפרטים ולהימנע מלהביע דעה לגבי הנראה בשלב זה. שאלת שאלות -ניסוח "שאלות הגיאוגרף" על התופעה ועל ביטוייה במרחב.	פעילות כלכלית גלובלית. - פארקים מדעיים עולמיים ("עמקי סיליקון") בעלי מראה אחיד בכל העולם (דוגמאות: עמק הסיליקון המקורי בקליפורניה, בנגלור בהודו, הר החוצבים בישראל) - דמיון במבנה הערים הגלובליות (דוגמה: "מבנה פעמון", מבני זכוכית) - רשתות מזון בין לאומיות - מרכזי קניות וקניונים כחלק מתרבות הצריכה הגלובלית. - תשתיות תחבורה: שדות תעופה, תחנות רכבת ותחבורה ציבורית, מחלפים וגשרים - רשתות תיירות בינלאומיות - שלטי חוצות בשפה האנגלית - אנטנות סלולריות וצלחות לוויין	
	סחר חוץ, יבוא, יצוא	השוואה והסקת מסקנות -הכרה והבנה של המדדים השונים ושל ההבדלים ביניהם -ניתוח רכיבי המידע וזיהוי הקשרים ביניהם: הבנת הקשרים בין המדדים ובינם לקביעת רמת הגלובליות של מדינה. -השוואה בין מדינות על פי מדדי הגלובליות -הערכת הנתונים ומהימנות מקורות המידע. - הסקת מסקנות מהנתונים לגבי רמת גלובליות של מדינות שונות -יצירת הכללות על סמך המסקנות תוך הבחנה ברמת גלובליות שונה במדינות שונות ייצוג הידע בדרכים מגוונות הכרת דרכי ייצוג שונות של המידע והערכה של היתרונות	רמת הגלובליזציה של מדינות העולם איננה אחידה. מדדים לדירוג רמת הגלובליות: - היקף הפעילות הכלכלית של המדינה (סחר חוץ והשקעות זרות) - רמת החיבור של המדינה לאינטרנט - היקף הקשר של תושבי המדינה עם העולם (שיחות טלפון לחו"ל, מספר נסיעות לחו"ל של תושבי המדינה) - שותפות המדינה בפרויקטים בין-לאומיים (חתימתה על הסכמים בין-לאומיים ותרומתה לארגוני סיוע	2. מדדי גלובליות - מי הכי גלובלית? (1 ש')

	בין-לאומיים)	והחסרונות הכרוכים בסוגי ייצוג שונים (מפות, תמונות, גרפים ועוד)	
3. גורמים שאפשרו את הגלובליזציה (2 ש) א. גורמים טכנולוגיים: מערכות תחבורה ותקשורת	המהפכה הטכנולוגית בעשורים האחרונים משפיעה על תחומים שונים כמו תחבורה, תקשורת, מידע, רפואה, תעשייה ועוד. התמורות במערכות התחבורה והתקשורת אפשרו והאיצו את תהליך הגלובליזציה. מערכות אלה משמשות כערוצי חיבור המקצרים זמן ומרחק. מערכות תקשורת מפיצות מידע, רעיונות ומובילות מהפכות (רשת האינטרנט, הטלוויזיה ותקשורת סלולרית) מערכות תחבורה מודרניות ומשולבות משפרות את הנגישות ומקצרות מרחקים.	הסקת מסקנות הפקת מידע מסוגות שונות של טקסטים הבחנה בשינויים שחלו בתחומים שונים בעקבות המהפכה הטכנולוגית. יצירת הכללות לגבי השינויים שחלו בעולם והתמורות הטכנולוגיות בתחום התקשורת והתחבורה בניית טיעון והבעת עמדה ניסוח טענה, נימוקים, פיתוח "טענות נגד" והבעת עמדה מנומקת. לדוגמה: טענה א: "השינויים הטכנולוגיים הם שאפשרו את תהליכי הגלובליזציה". טענה ב: "השינויים הפוליטיים בעשורים האחרונים הם שאפשרו את תהליכי הגלובליזציה". פיתוח תרבות דיון המבוססת על התייחסות לטיעוני האחר. שאלות שאלות הבנת העיקרון המתייחס ליחסי גומלין בין מקומות ובהתאם שאלות "שאלות הגיאוגרף" ביחס לתנועות אנשים, סחורות ורעיונות במרחב.	רשת האינטרנט, תקשורת המונים, תקשורת סלולרית, נגישות, תחבורה (גורם נייד וגורם נייד) טכנולוגיות מידע ותקשורת, מהפכת מידע, מהפכה טכנולוגית,
ב. גורמים פוליטיים - כלכליים	השפעת שינויים פוליטיים (כמו סיום המלחמה הקרה, התפוררות ברית המועצות ועליית ארה"ב כמעצמה מובילה) על התפשטות תהליכים דמוקרטיים. השפעת השינויים הפוליטיים על הכלכלה. לדוגמה: "שוק חופשי" ויוזמה פרטית. ארגונים בין-לאומיים וחברות רב לאומיות מובילים את השינויים הכלכליים והפוליטיים.	כלי מחקר-ראיון אישי עריכת ראיון אישי בנושא השינויים שחלו בעולם בתחום/ תחומים וגורם/גורמים אשר הובילו לכך. דוגמה: ראיון עם סבא שיתאר את עולמו כילד תוך התייחסות לאמצעי התקשורת והתחבורה בעבר וכיום. דוגמה: ראיון עם מי שחוה את נפילת ברית המועצות לגבי המשמעויות האישיות והכלליות. הפיכת תוכן התשובות בראיון למידע מאורגן (בטבלה, במספרים וכד') תיאור תרומת הראיון האישי ככלי מחקר המסייע לאסוף מידע ישיר. שיתוף בתחושות ובמחשבות בעקבות הראיון האישי	מעצמה, דמוקרטיה, שוק חופשי, יוזמה פרטית, הפרטה, הבנק העולמי, קרן המטבע הבין-לאומית, או"ם

נושא 3 ב - לבחירה

מ-מולץ להתייחס להתנגדות של קבוצות שונות לתהליך הגלובליזציה ולמניעה מ-מולץ להבהיר כי לצד הפיתוח והמודרניזציה בחברות מסורתיות, נוצרות בעיות חדשות הקשורות לחילון, שינויים במעמדו של האב בחברה פטריארכאלית ועוד.	חברה רב לאומית/ תאגיד בין לאומי תעשיה עתירת ידע, תעשיה מסורתית, אמריקניזציה, תרבות צריכה, מותג, האחדה תרבותית, בידול מרחבי, עולמקומיות/ גלוקליות	הבנת הקשר: סיבה-תוצאה זיהוי והבנת הקשר בין תהליכי הגלובליזציה ובין ההשפעות בתחומי החיים השונים. חשיבה רב ממדית: הגלובליזציה משפיעה על תחומי חיים שונים העלאת מגוון נקודות מבט - הצגת נקודות מבט שונות לגבי השפעת הגלובליזציה על הכלכלה והפוליטיקה - הבנה כי התהליכים האחדה תרבותית ושמירת הייחוד התרבותי מתרחשים במקביל זה לזה ויש להם ביטוי במרחב. - פיתוח היכולת להיכנס לנעליו של האחר ולהבין את נקודת מבטו. לדוגמה: הבנת הרצון של אוכלוסיית מיעוט לשמור על ייחודיות בלבוש ולהתבדל מרחבית. טיעון - וויכוח מנומק בין מציגי היבטים חיוביים של השפעת הגלובליזציה ובין מציגי היבטים שליליים. - הצדקת טענות באמצעות נימוקים שונים והצגתן. - הבנת טענת הנגד והתייחסות אליה דוגמה א: "יש הטוענים כי הגלובליזציה הביאה להאחדה תרבותית ויש השוללים טענה זו וטוענים כי נוצרה התבדלות מרחבית". דוגמה ב: יש הרואים בגלובליזציה מקור "ברכה" למדינות הפחות מפותחות ויש הרואים בה "קללה". כלי מחקר- השאלון עריכת שאלון המסייע להשתמש בידע או בניסיונם של אחרים כדי להעשיר את הידע של הלומדים. לדוגמה: שאלון לגבי ייחוד תרבותי מול האחדה תרבותית. שאלות לגבי מותגים, מאכלים, לבוש, מוסיקה וכד'	השפעות הגלובליזציה על הכלכלה והפוליטיקה: • עליית כוחן של חברות רב לאומיות והחלשות מדינות הלאום • צמיחת תעשיות עתירות ידע, אך פגיעה בתעשיות המסורתיות. • התרחבות הסחר הבינלאומי • תהליכי הפרטה • הגירת עובדים השפעות הגלובליזציה על התרבות והחברה - עולמקומיות (גלוקליות): • האחדה תרבותית הכוללת תהליכי אמריקניזציה הבאים לידי ביטוי בלבוש, בשפה, מאכלים, התרחבות תרבות הצריכה ועוד. • במקביל לביטויי ההאחדה, מתעצמים ביטויי הייחוד של קבוצות אוכלוסיה שונות: בידול מרחבי (רובעים אתניים, יישובים ייחודיים), שירותים ייחודיים (חינוך, מבני ציבור), מבני דת, לבוש, שלטי חוצות בשפות שונות.	4. השלכות תהליך הגלובליזציה בתחומים שונים (2 ש') א. השפעות הגלובליזציה על הכלכלה והפוליטיקה: ב. השפעות הגלובליזציה על התרבות והחברה - עולמקומיות
---	--	--	---	--

		הפיכת תוכן התשובות בשאלון למידע מאורגן (בטבלה, במספרים וכד' - רצוי ניתוח והצגת התשובות הסגורות באקסל) תיאור תרומת השאלון ככלי מחקר המסייע לאסוף מידע. שיתוף בתחושות ובמחשבות בעקבות השאלון.		
משאבים טבעיים, יערות הגשם, חור באוזון, התחממות גלובלית, מדבור, סחיפת קרקע, מים עיליים, מים תחתיים, קרינה רדיואקטיבית, ריאות ירוקות, אנרגיה סולרית אמנה בין-לאומית, ארגונים ירוקים,	זיהוי רכיבים וקשרים - סיבה ותוצאה זיהוי וניתוח בעיות סביבתיות והקשרן לתהליכי הגלובליזציה זיהוי וניתוח הקושי באתגרי הסביבה כשהמשאבים משותפים, חוצי גבולות. - זיהוי בעיות סביבתיות ברמות שונות: מקומית, אזורית וגלובלית. לדוגמה: זיהום נחל מקומי או מדבור. - הבנת הקשר (סיבה- תוצאה) בין קבלת הגישה של קיימות ובין פעילויות כלכליות הפועלות ברוח גישה זו. הבנת העיקרון של יחסי גומלין בין אדם לסביבתו. העלאת מגוון אפשרויות לצורך פתרון בעיה הכרת והערכת הניסיונות הגלובליים בפתרון בעיות סביבתיות. העלאת חלופות מקוריות לפתרון בעיה.	בעיות סביבתיות מועצמות על ידי תהליכי הגלובליזציה בעיות סביבתיות דומות קיימות באזורים שונים בעולם. (לדוגמה: בנייה על חשבון שטחים פתוחים, זיהום נחלים, זיהום מקורות מים, התכלות מהירה של משאבים, כריתת יערות הגשם, סחיפת קרקעות, קרינה סולרית, רעש, פקקי תנועה...) חלק מהבעיות הסביבתיות הן בעיות חוצות גבולות. לדוגמה: • זיהום אוויר ברמה האזורית והגלובלית והשלכותיו: הגדלת החור באוזון, התחממות גלובלית • מדבור כתוצאה מגורמים מקומיים וגלובליים • זיהום אוקיינוסים וימים • זיהום מקורות מים משותפים עיליים ותחתיים • התפשטות קרינה רדיואקטיבית (דוגמה: דליפת הכורים הגרעיניים ביפן). - ניסיונות גלובליים לפתרון בעיות: • תכנון, חקיקה ואמנות בינלאומיות (דוגמת אמנת קיוטו העולמית	5. בעיות סביבתיות בעידן הגלובלי וניסיונות גלובליים לפתרונן (3 ש) א. בעיות סביבתיות ב. ניסיונות התמודדות	

	שטחים, פתחים, אנרגיה ירוקה, בנייה אקולוגית, טיפול משולב בפסולת	הערכה, בחירת אפשרות מועדפת ונימוק הבחירה. נקיטת עמדה שיפוטית ביחס לאפשרויות השונות. ייצוג המידע והידע בדרכים מגוונות הצגת הגורמים והתהליכים שהביאו להיווצרות בעיות סביבתיות. ייצוג התובנות שהושגו ע"י הלומדים באמצעות דרך ייצוג שבה בחרו. מתן הסבר מדוע נבחרה דווקא דרך זו להצגת הנושא. לדוגמה: תיאור וניתוח בעיה סביבתית במקום מסוים (ייבוש החולה, המלחת קרקעות בעירק...), הצגת המיקום, חקירת הגורמים לבעיה והצגתם, זיהוי הבעיה כחוצת גבולות או כמקומית, העלאת נקודות מבט שונות ואפשרויות שונות לפתרון הבעיה ברמה גלובלית ומקומית. השוואה בין הפתרונות והערכה של ההחלטה על פתרון מועדף.	ואמנת ברצלונה האזורית) - פעילות ארגונים ירוקים (דוגמת גרינפיס העולמית והחברה להגנת הטבע הישראלית) - תכניות סיוע עולמיות ואזוריות - תכניות לחינוך סביבתי - שימור ושיקום אתרי מורשת ונוף, שימור טבע ושטחים פתוחים - הדברת מחלות ומגיפות - פעילות כלכלית ברוח עקרונות הקיימות: שימוש מבוקר במשאבים מתכלים, מעבר לאנרגיה ירוקה, פיתוח מוצרים חלופיים ידידותיים לסביבה, בנייה אקולוגית, טיפול משולב בפסולת ועוד.	
--	---	--	---	--

3. אי שוויון מרחבי (9 שעות)

פרקי לימוד	מוקדי הוראה והצעות לסוגיות מרכזיות	דוגמאות לפיתוח כישורי למידה וחשיבה	מושגים	הערות והמלצות
1. פתיח - "פערים מדברים" (1 ש')	מבט על הפערים במרחב: המחשת פערים במרחב הגלובלי. דוגמאות: פערים בסל המזון, ברשתות תחבורה, בשכונות המגורים, בסדנאות יזע מול תעשייה מתקדמת, כלכלת בזאר מול חנויות יוקרה.	השוואה השוואה בין אוכלוסיות שונות ותחומים שונים. הבנת מטרת ההשוואה והאופן שבו ההשוואה משרתת את המטרה: פתיחת נושא חדש. שאלת "שאלות הגיאוגרף" ביחס למקומות הנבדלים זה מזה באופיים החברתי, התרבותי והכלכלי.		מומלץ להמחיש פערים בתמונות ובנתונים מספריים
2. אי שוויון מרחבי ברמה העולמית (4 ש')	מדדי פיתוח מדדים דמוגרפיים	ייצוג המידע בדרכים מגוונות הכרת דרכי ייצוג שונות של המידע - מפה, טבלה, דיאגרמה, גרף, תרשים. הערכה של היתרונות והחסרונות של סוגי ייצוג שונים	רמת פיתוח, מדדי פיתוח, המדד המשולב/ אינדקס הפיתוח	- ההגדרות החדשות של האו"ם לגבי רמת פיתוח של מדינות מבחינות בין מדינות מפותחות ומדינות פחות מפותחות. המונח הרווח "מדינות מפותחות" כולל